

Schandaal om Vermeer

Bij het weerzien der oude meesters

De terugkeer van de oude meesters in de heilige hallen van het Rijksmuseum was een prachtig schouwspel. Oud en eerbiedwaardig als zij zijn, waren zij — zooals men weet — gevlucht naar de koele grotten van het Zuiden. Beter hier, al is het hier wat kil voor ons oud gebeente — dachten zij — dan ginds in Groot Mokum en elders versleten worden voor grootmeesters van Germaanschen huize en bloed. Neer te zien op parades van geuniformeerde hansworsten, die met angstwekkend hakkengeklap en met groot-Europeesch lef ons bezichtigen, goedgunstig knikkend, om wat wij reeds waren, toen zij nog met het telraam speelden. En dan de voortdurende zorg, dat zij in de geschiedenis bewijzen zouden vinden, dat wij eigenlijk in een Duitsch museum behooren te hangen.

Zoo goed en zoo kwaad als het ging hadden zij zich met hun gewaarmerkte vorstelikheden in de bergen geïnstalleerd. Vooral voor de mannen van Banning Cocq, die men abusievelijk „Nachtwacht” had gedoopt — welk een blamage — was het een heel offer. Niet slechts ontbrak de koninklijke ruimte om hen op eerbiedigen afstand te beschouwen, maar vooral het rijke licht, dat hun fluweelen kleedijen moest doen gloeien, en hun aristocratische houding in het juiste licht had moeten stellen. Al hadden zij er in vervlogen eeuwen smalend op geschimpt, thans vonden zij het maar wat verdrietig, dat het befaamde „clair obscur”, waarin zij gewikkeld waren, zoo

afdoend was verduisterd. Misschien vreesde men, dat de uitstraling van deze geniale lichten en branden schadelijk zou kunnen zijn voor de oorlogvoering. In ieder geval voelden zij zich maar erg in een grotje geduwd, de oude meesters. Verstoken van het sympathieke ontzag van musea-pikkende burgers. Ordinaire holbewoners en alleedaagsche onderduikelingen waren zij geworden. Waar waren de schoone dagen van Aranjuez; het vorstelijke spel vanaf de hooge wanden. Dat zij een dergelijke verguizing moesten beleven op hun eeuwen ouden dag.

Maar ziet, op zekeren dag was het noodweer der slavernij overgedreven. De spelonken werden ontsloten, en de oude meesters doken met hun belegen en goudschemerige glorie uit de catacomben, even frisch en uiterlijk niet in het minst bezoedeld door het ondergronds verblijf. Hun intocht in de officieele pleisterplaatsen van de kunst, na zoo lange afwezigheid, was majestueus. De gloedvolle figuren en gezelschappen schreden met koninklijke doorluchtigheid door de wijdsche zalen, en hun fiere vrijheid en onaantastbaarheid straalde af op alle aanwezigen. Zij namen de oude plaatsen weer in, als waren zij slechts een wijle op retraite geweest. Hun komst zuiverde ineens — sneller nog dan de zuiveringscommissies het vermogen — de geest van het huis, en alles rond de oude meesters leek weer bij het oude. Doch aldra stak er gemompel onder hen op — men zegt dat de jaloersche lieden van Banning Cocq er het eerst mee begonnen. — dat een van

hen niet zuiver op de graat zou zijn. Een van hen scheen dan toch een klap van den oorlog te hebben meegekregen. Opmerkelijk want tot dusver had iedereen alle mogelijke twisten in den lande zonder schrammetje overleefd. Maar, het moet gezegd, een oorlog als deze gaat je niet in je tabberd zitten. Men had medelijden met den ouden en intiem huiselijken vriend Vermeer (want om hem ging het geroddel). Terugkeerende uit de catacomben, vol vreugde weer een vrije oude meester te zijn, vindt hij een aantal van zijn meest echte en meesterlijke geesteskinderen perfidelijk in het bezit van valsche persoonsbewijzen. Betrapt waren o.a. de „Emmausgangers”, aan wier wandel tot dusver geen smetje heeft gehaperd. Over hen werden in het verleden zelfs zeer gunstige rapporten uitgedeeld door niet de eerste de besten. Het is zeer interessant deze rapporten na te slaan, want zij geven eenig inzicht in de zorgen, waarmee de moderne kunstcritiek te kampen heeft. Den toegewijden kunstminnaars was reeds lang een merkwaardig gedrang van oude meesters opgevallen, vooral op de plaatsen, waar de specie nog al royaal pleegt te rollen. Nader aan den tand gevoeld begon men weldra te twifelen aan hun oudheid, ofschoon zij op meesterlijke wijze van ouderdom waren gerimpeld. Trouwens de beste kunstkenner in den lande hadden er het deskundig merk van echtheid op gedrukt, zij het de een iets deskundiger woorden dan de ander, en echter kon het dus wel niet. Zij zeiden b.v. dat deze thans smadelijk als onecht betichte Emmausgangers zoo echt en typisch Vermeer waren. Wat is nu precies het typische en echte van Vermeer — durft Hannibal onbeschaamd

en ondeskundig vragen, wanneer deze Emmausgangers inderdaad maar een stelletje geniale dubbelgangers mochten blijken. Men zei ook, dat deze Emmausgangers bovennatuurlijker waren geschilderd dan men van Vermeer gewend was. Als Han van Meegeren ze inderdaad geschilderd heeft (in ieder geval zijn ze niet echt) zou men eerbied en huivering krijgen voor de bovennatuurlijke vaardigheid van zijn kwast. „Vermeer wordt er wel completer door, maar niet anders”, — zei men —. Of minder wijsgeerig volgens den uitleg van Hannibal — ook een vervalsching kan een oude meester completer en oude meesterlijker maken. Juichend van bewondering, dat men voor de somma van 500.000 gulden (van het onkreukbare soort) geen kat in den zak had gekocht, ging men er toe over invloeden te ontdekken van Caravaggio. Hannibal zou niets tegen hebben op al die interessantheiden en diepzinnigheden (nu en dan ontdekt hij ook graag invloeden en hij houdt op gepaste tijden ook wel van een diepzinnigheidje) als het nu maar allemaal achttienkaraats Vermeer was.

„Het stuk toont Vermeer van zijn besten kant”, zegt een eerbiedwaardig kunstkenner Nou ja, als het dan werkelijk waar is, dat van Meegeren plus Vermeer is que Vermeer, waarom deze fantastische knaap dan niet bijgezet of opgehangen in de galerij van oude meesters. Dan is ie meteen onsterfelijk, en in deze gedaante zullen de kunstcritici hem niet meer hoeven te vreezen. Zij kunnen dan rustig doorgaan met het vinden van invloeden. Ongevaarlijk immers voor de sterfelijken zijn slechts de onsterfelijken. Dat is een diepzinnigheidje van Hannibal.

HANNIBAL.